

Asia: VN/17314/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Poliisihallitus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta. Lausumme asiassa seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia ja ulkomaalaislakia. Esityksen mukaan kolmannen maan kansalaiselle tutkijalle myönnettäisiin opiskelijalle myönnettävän oleskeluluvan tavoin voimassaololtaan pidempi oleskelulupa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettävän jatkotutkintoa tekevän oleskeluluvasta. Lisäksi ulkomaalaislain pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä täsmennettäisiin. Esityksen tavoitteena on se, että kolmansien maiden kansalaisten tutkijoiden, Suomessa opiskelevien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä helpotetaan uudistamalla lupakäytäntöjä, sujuvoittamalla oleskelulupaprosesseja.

Lähtökohtaisesti Poliisihallituksessa kannatetaan edellä mainittujen oleskelulupien myöntämistä nykyistä pidemmäksi ajaksi. Poliisihallituksessa tiedostetaan, että osaavan työvoiman saatavuus on merkittävä kasvun este Suomalaiselle yhteiskunnalle. Tutkimusten mukaan Suomella on OECD-maista suurin pula korkeakoulutetuista työntekijöistä.

Käytännössä, kun oleskelulupa sidotaan kulloiseenkin työsuhteeseen tai rahoituskauteen, oleskeluluvat ovat tyyppillisesti noin vuoden kestoisia. Lupien uusiminen tarkoittaa samalla sitä, että

hakemusmaksu tulee suoritettavaksi jokaisen hakemuksen jättämisen yhteydessä, käytännössä vuoden välein. Lupaprosessin uusiminen vuoden välein on työlästä ja kallista hakijan näkökulmasta. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan esitetyillä lakimuutoksilla voisi olla jatkossa myönteinen vaikutus osaavan työvoiman saatavuudelle kolmansista maista. Oleskeluluvan pitkän voimassaoloajan voisi ajatella toimivan vetovoimatekijänä, kun kolmannen maan kansalainen harkitsee hakeutumista tekemään tutkimusta Suomeen. Muutoksella myös vahvistettaisiin tutkijan sitoutumista ja jäämistä Suomeen.

Keskeinen ehdotus jatkotutkintoa tekevän tutkijan oleskeluluvan myöntämisen kannalta olisi se, että tutkijalta vaadittaisiin hakemuksen yhteydessä selvitys turvatusta toimeentulosta ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta, kun oleskelulupa myönnettäisiin viideksi vuodeksi. Tutkijalla tulisi kuitenkin olla turvattu toimeentulo oleskeluluvan koko voimassaolon ajan. Toimeentuloedellytyksen täyttämistä oleskeluluvan voimassaolon aikana valvottaisiin.

Poliisihallitus katsoo, että esitetyt pitkät oleskeluluvat voivat kuitenkin muodostua ongelmallisiksi valvonnan näkökulmasta. Maahanmuuttovirasto tarkastaa mm. toimeentuloedellytyksen täyttymisen tehdessään jatko lupien osalta lupaharkintaa. Tällöin puutteet oleskeluluvan myöntämisen perusteissa ilmenevät säännöllisin väliajoin lupaharkinnassa. Poliisin tietoon puutteet tulevat joko jonkin muun asian yhteydessä tai tehdessä teemavalvontaa. Siinä vaiheessa, kun ulkomaalainen saa pitkän oleskeluluvan, niin toimeentuloedellytyksen täyttäminen koko luvan voimassaoloajalta jää satunnaisten pistotarkastusten sekä vihjetietojen ja muulla tavoin saatujen tietojen varaan. Maahanmuuttovirasto suorittaa tutkija- ja opiskelijalain mukaisesti oleskelulupiin liittyvää jälkikäteistä valvontaa ulkomaalaislain 212 §:n perusteella. Poliisihallituksessa nähdään tärkeänä, että Maahanmuuttoviraston jälkivalvontamekanismia kehitetään ja asiakkaille tiedotetaan mahdollisista jälkivalvontatoimista. Poliisihallituksessa korostetaan, että lain voimaan tullessa manuaalisen jälkivalvonnan merkitys korostuu ja on hyvä, että se on todettu esityksessä.

Kokonaisuudessaan Poliisihallituksessa pidetään esitystä hyvänä ja tarpeellisena. Työperäisen maahanmuuton painopisteeksi on hyvä asettaa mm. erityisosaajat, opiskelijat ja tutkijat. Esitetyillä toimenpiteillä voi olla myönteistä vaikutusta osaavan työvoiman saatavuudelle jatkossa.

Poliisitarkastaja Marjo Tyynelä

Tyynelä Marjo
Poliisihallitus